

Debreczeni Független Újság

pártoktól független politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Helyben: Vidéken:
Egy hóra. 1 kor. Egy hóra. 50 fill.
Negyedévre . . . 3 Negyedévre 4 . . . 50 .

Felcso szerkesztő:
IFJ. NÓRICZ PÁL.
Kiadók és laptulajdonosok:
HOFFMANN és KRONOVITZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECZEN,
Piacz-utca 47. és 49. szám.

Magyar bíró, oláh ügyvéd.

„Mikor a magunk keze is ver.”

— Egy orczapirító eset. —

Nemzetiségi politikánk gyengeségéről és az erdélyrészi magyarság pusztulásáról és térvesztéséről becses lapjában közölt elszomorító adatokhoz én is tudnék csatolni száz és száz esetet, ki éveken át élek román ajku nemzetiségek között, — és a ki napról-napra látom azt, mint vesztit tért a magyarság ott mindenütt és mint gyarapszik a románság véreinkből, — a mi nemzetiségi politikánk gyengeségéből.

De csak röviden azon esetet kívánom elmondani — a sok közül — e lapok szives olvasóinak, mely jelenlétben, előttem játszódott le.

Déván történt, Hunyadmegye székvárosában, a magyar-királyi járásbíró-ság előtt.

H. S. dévai ügyvéd (elrománosodott tősgyökeres magyar nemesi család sarja) egy polgári perben tanuként hallgattatott ki.

Mint a társadalmi érintkezésben a legműveltebb, kedves és lekötelező szívélyességű egyén bírta és bírja mindnyájunk tiszteletét, szeretetét.

A tanukihallgatás megkezdése előtt, mint rendesen, a legbarátságosabban beszélget velünk és a bíróság tagjaival, természetesen kifogás nélküli magyar nyelven.

A királyi járásbíró, J. István hozzá kezd a tárgyaláshoz és tanuként leendő kihallgatásra H. S. ügyvédet hívja fel.

Az ügyvéd a bíróság elé áll.

A bíró az általános kérdéseket felteszi, hogy hívják? hány éves? stb.

Az ügyvéd a választ románul adja meg.

A királyi járásbíró figyelmezteti, hogy magyarul feleljen, s az ügy érdemére kérdést intéz hozzá?

Az ügyvéd románul válaszol és kezdi tanuvallomását.

A királyi járásbíró ismét figyelmezteti, hogy magyarul feleljen, de az ügyvéd ezt nem teszi, hanem — természetesen román nyelven — kijelenti, hogy ő most nem mint ügyvéd, hanem mint tanu van kihallgatva és mint

tanunak joga van a bíróság előtt is — törvénynél fogva — *anyanyelvét* használni és ő ezen jogával él és a bíróságnak kötelessége — ismét törvénynél fogva — ezen tanuvallomását *tőle román anyanyelvén elfogadni* és amennyiben az eljáró királyi járásbíró ezen tanuvallomását román anyanyelvén el nem fogadná, **kénytelen lenne a királyi járásbíró ellen fegyelmi vizsgálatot kérni.**

A királyi járásbíró, méltó felháborodással ezen qualificathatlan kijelentés folytán, a tanukihallgatást felfüggeszté, az esetről jegyzőkönyvet vett fel és azt az illetékes aradi ügyvédi kamarának beterjesztette.

És mi volt az eredmény? Talán az aradi ügyvédi kamara fegyelmi bírósága megbüntette H. S. ügyvédet? Oh! nem.

Az aradi ügyvédi kamara fegyelmi bírósága H. S. ügyvédnek teljesen igazat adott és ellene minden további eljárást beállított.

És mi történt a járásbíróval?

Hát ezt bizony nem tartották elég *körütekintő* természetű bíróság vezetőjének és a szegény királyi járásbírónak nem volt más választása, mint a járásbíró-ság vezetésétől visszalépni és a dévai királyi törvényszékhez bírói minőségben leendő beosztását kérni. Most is ott működik.

Bizony pirul a magyar ember arcza, mikor ilyent lát; mikor a magunk keze is ver bennünket.

Lenthe Gusztáv
ügyvéd.

Az új népiskolai törvényjavaslat.

— Budapest, október 21. —

Mint már jeleztük is, a közoktatási miniszter tegnap terjesztette be a Ház elé az új javaslatot, mely a régi 1868 : 38. és 1867 : 28 ik törvényeket lesz hivatva hatályon kívül helyezni s mely javaslat már a miniszter által összehívott anketten keresztülment. Elveit röviden a következőkben foglalhatjuk össze:

Minden gyermek tanköteles 6-ik évtől 15 ik életévéig. Tizenkét éves koráig az elemi. 12-15 éves koráig az ismétlő iskolába tartozik járni. (1. §.) A magánaton tanulók s három kilométernél távolabb lakók

felmenthetők a kötelezettség alul. (2. §.) Ha a tanczét nem érték el a hat év alatt, egy évig ismételni tartozik a gyermek. (3. §.) Magánaton tanulók nyilvános vizsgát tartoznak tenni. (4. §.) Zugiskolat állítani tilos; a zugiskola meghatározása. (8. §.) A mulasztások és birságok. (8-12. §§.) Felemlitjük ezek közül azon intézkedést, hogy a szülő, gyermeke iskolamulasztása esetén elzárható vagy közmunkára kötelezhető.

A II. fejezet a rendes és az ismétlőiskolák tagozatait s a tantárgyakat állapítja meg:

A 13 § ban felsoroltatnak azon tantárgyak, amelyek minden elemi népiskolában, jellegkü önbség nélkül kötelezően tanítandók. A tantárgyak következők:

1. Hit- és erkölcsstan. 2. Magyar nyelv. 3. Mennységtan, számtan, mértant. 4. Beszéd és értelemgyakorlatok. 5. Magyarország földrajza és az egyetemes földrajz elemei. 6. Magyarország története, kapcsolatosan a világtörténet legfontosabb eseményei. 7. Polgári jogok és kötelességek. 8. Természettan. 9. Természet. 10. Éneklés. 11. Rajzolás. 12. Kézimunka (kézügyesség). 13. Gazdaságtan, kertészet és háztartástan. 14. Testgyakorlás (tekintettel a katonai gyakorlatokra). 15. A nem-magyar tannyelvű népiskolában az illető hazai nyelv.

A tanítási nyelvre vonatkozó 14. § ban kimondatott, hogy az állami iskolákban minden kötelező tantárgy, tehát a hittan is, az iskola helyiségeiben, nyilvánosan tartandó és hogy a hit és erkölcsstan tanításánál a magyar tanítási nyelv mellett az illető egyházi főhatóság kívánatára tannyelvű a gyermek anyanyelve is használható. A nem állami elemi népiskolák mindennapi tanfolyamának tanítási nyelvét az iskolafőntartók állapítják meg, ha azonban a nem magyar tannyelvű elemi népiskolában a beiratkozott növendékek összes létszámának legalább 20 százaléka magyar anyanyelvű van, a magyar nyelv is mint tannyelv használandó. Az összes elemi népiskolák ismétlő-tanfolyamában a tanítás nyelve kizárólag magyar.

A 15-18. §§ ok a magyar nyelv tanításáról s a tanónyvekről szólnak, a 19. § megállapítja, hogy egy tanító egy osztályban 80 növendéknel többet nem taníthat s egy tanulóra egy négyzetméter hely számítandó a tanteremben. Az ismétlő tanfolyam leírása a 20-32. §§ okban foglaltatik s ugyanitt találjuk annak kimondását, hogy az ismétlő tanfolyam legalább 8 hónapig tartson s a gazdasági szaktanítók alkalmazásáról szóló elveket.

A III. fejezet községi és felekezeti tanítók javadalmazása felől intézkedik, kimondván, hogy 600 korona minimumot tartoznak a fentartó testületek tanítóknak adni, ezt aztán az állam esetleg kiegészítheti 1000 koronára. Ha azonban a kormány 120 koronán felüli segélyt ad, akkor a tanító csak az ő jóváhagyásával alkalmazható. A 49. és

Nagy hire van már!

a GERŐ áruházának, hogy ott a legjobb minőségű férfi-, fiu- és gyermek ruhát a legolcsóbban lehet beszerezni.

DEBRECZEN, Piacz utca 47. sz. a Dréher sörcsarnok kapuja mellett (az „Emke” kávéházzal szemben.)

50. §§ ok a tanító elleni fegyelmi ügyeket adják elő és az elmozdítás iránt intézkednek. Oly iskolát, melynek tanítója már két ízben mozdított el állásától, a miniszternek jogában van beszűntetni. (51. §.) A tanító köteles állampolgárságát a tanfelügyelő előtt igazolni és hivatali esküt tenni. (56. §.) A más községbe férjhez ment tanítónő lemondottnak tekintik. (57. §.)

A IV. fejezet a tanító képesítés ügyét tárgyalja. A nem-magyar tannyelvű preparandiakon a magyar nyelv, irodalom és történelem legalább is annyi óraszámában adandó elő, mint a magyar tannyelvűekben. (64. §.) Ez intézeteknél legalább 7 tanárnak (öt rendes és két segédtanár) kell alkalmazva lennie. A növendékek legfeljebb 32 órára kötelezhetők; mindegyik intézet mellé internátus állítandó. (65—66. §§.) A következő §§-ok a tanárok képesítéséről és fegyelmi ügyeiről szólnak. (69—72. §§.) A tanképesítő vizsgákról (a javaslat szerint tanítóképesítő vizsgálatok) a 75—83. §§ ok rendelkeznek, míg az állami felügyeleti jogot a 80—90. §§ ok határozzák meg. A VI. fejezet az átmeneti intézkedéseket tartalmazza.

A törvényjavaslat birálatát későbbre tartjuk fenn.

Politikai híreink

— Október 21. —

Közös tanácskozás. A bécsi Fremdenblatt híre szerint ma kezdődött a vám- és kereskedelmi osztrák-magyar konferencia, mely a német vámszerződésen résztvevő kiküldötteknek adandó utasításokat illetőleg tanácskozik.

A sajtó osztály főnöke nyugalomban. Berczik Árpád miniszteri tanácsos hivataloskodásának 40 évét betöltvén, beadta lemondását. A miniszterelnökség sajtóosztályának keletkezés óta tagja volt, hová Dr. Andrassy Gyula gróf a belügyminisztériumból átvette. A sajtóosztályt 34 év óta főnöki minőségben vezette; miniszteri tanácsossá Tisza Kálmán nevezte ki. Az osztályt, mint halljuk, eddigi helyettes, Ürmösy Miklós osztálytanácsos fogja vezetni.

Országgyűlés.

(1904. október 21.)

A nemzeti-párt vonult fel ma elsőnek. Sággy Gyula beszélt, majd Zboray Miklós néppárti követte. Mind a ketten idézték Széll Kálmánt, a ki politikai becsületét kötötte a paktumhoz, illetve nyomán támadt 1899. évi XXX. törvényzikk végrehajtásához. Közül csetepaté támadt az elnök és Kubik Béla között, de ez nem keltett mozgalmat. Ülés közben a vitarendezők Kubik Béla elnöklésével ismételt is tanácskoztak és úgy szól a hír, hogy a jövő hét derekáig beosztották a szónokokot.

Részletes tudósításunkat itt adjuk:

Elnök: Perczel Dezső.

A jegyzőkönyv hitelesítése után a napirendre tértek át, az olasz kereskedelmi provizorium folytatolagos tárgyalására.

Sággy Gyula a javaslat ellen beszél.

Kubik Béla: Odaát lármáznak!

Gabányi Miklós: Inkább kötyögnek!

Kubik Béla: Halljuk! Halljuk! Ne lármázzanak odaát! (Ellentmondás a jobboldalon.)

Elnök: A képviselő ur vitarendezői minősége nem jogosítja fel, hogy itt a Ház felett gyámködjék!

Kubik Béla: Hát mért nem inti meg a jobboldalt.

Perczel Dezső: Megmondtam, hogy vitarendezői minősége nem jogosítja fel, hogy az elnököt is igazgassa!

Kubik Béla: Jól van! Jól van!

Perczel Dezső: Hallgasson, most én beszélek. Ha a képviselő ur folytatja, más rendszabályokat alkalmazok majd.

Kubik Béla: Inkább csináljon odaát rendet!

Perczel Dezső: Kubik képviselő urat rendreutasítom.

Kubik Béla: Jól van!

Sággy Gyula folytatja beszédét. A közjogi alapigazságok hangoztatását igen szükségesnek tartja, mert ezeknek kell, hogy a kormányzás szellemét betöltsék. Felszólítja a kormányt, hogy nyilatkozzék Günther Antal tegnapi leleplezésére az olasz kereskedelmi szerződés végleges megkötése dolgában. És igaz ez, a mint hogy az olaszok azt írhatják, igaz, akkor még súlyosabb a magyar kormány büne.

Ezután az 1849. évi XXX. törvény-cikket magyarázza és miután a közjogi sérelmet ismételt megállapította volna, kijelentette, hogy nem fogadja el a javaslatot.

Elnök az ülést tíz percze felfüggeszti.

Szünet után.

"Szünet után folytatták a tanácskozást.

Kubik Béla személyes kérdésben emelt szót. Relektál az elnöki rendreutasításra. Ő azért figyelmeztette az elnököt a zajra, mert az elnök mással volt elfoglalva. Egyébként nem is képviselő csinálta a zajt, hanem a gyorsroda főnöke, a ki azt hiszi, hogy a nagy fizetés arra jogosítja, hogy itt a kelletnél hangosabban beszélhessen. Erre is felhívja az elnök figyelmét.

Elnök: Következnék...

Sturmann György jegyző: Zboray Miklós.

Zboray Miklós a javaslat ellen beszél.

Nagy Ferencz beszédével polemizál.

Minden szerződésre törvényhozási jóváhagyás szükséges és kivételt csak egyet tud és ez a berlini szerződés. (A szónok padjain zaj kerekedik.)

Zboray Miklós: Csöndet kérnék, urak.

Förster Ottó: Olyan zajt csaptok, mintha százan volnátok! (Derűltség.)

Zboray Miklós: A paktumot kötelezőnek véli, és Széll Kálmán politikai becsületét kötötte a paktumhoz, majd az 1899. évi XXX. törvényzikk végrehajtásához.

Most egyébként az a kérdés, meg van-e a viszonzosság sérte, igen vagy nem. Konstatálja magából a törvényből, hogy a viszonzosság meg van sérte.

De odáig sem kell mennünk. Ha konstatáljuk, hogy új autonóm vámtarifa nincs, már ez is elég, hogy a szerződéses tárgyalások maguk törvényteleneknek tűnjenek fel.

Kovács Pál (néppárti) szintén a szerződés törvénytelenességét hangoztatja. Kérde, mért nincs itt Széll Kálmán.

Gajári Géza: Miért buktattátok meg?

Kaas Ivor: Ti buktattátok meg.

Gajári: Ti obstruáltatok.

Lovász Marton kérde az elnöktől, mikorra tüzi ki a házszabályrevízió javaslatot.

Elnök: Majd a jövő héten mondom meg. Az ülés vége 2 órakor.

Vármegyénk és vidéke.

Adományok a Bocskai-szoborra.

A hajduböszörményi Bocskai-szoborra országos adakozás alapján is szépen gyűlnek a hazafias adományok. A vármegyénkől újabban Rózinger Lajos csegei birtokos 100 koronát, Kaszás József balmazújvárosi főjegyző 20 ko-

ronát adományoztak. Torontálvármegye 100 koronát, Győr város 50 koronát, Szilágymegye 50 koronát, Bars-vármegye 50 koronát küldöttek. Szepes-vármegye 37 koronát, a szegény Aranyos-Torda-vármegye 2 korona 70 fillért gyűjtöttek. Annál nagyobb a szegény, hogy sem a gazdag Fejér-vármegye, sem Kolozs-vármegye nem gyűjtöttek, nem küldtek semmit a nagy fejedelem emléksobrára, üresen küldvén vissza a gyűjtő-ívet. Szégyeljék magokat!

A komádi szociálisták. Komádi községben a napokban a szociálisták népgyűlést akartak tartani. A gyűlés engedélyezve volt, az emberek már össze is jöttek, de a budapesti kiküldött betegsége miatt nem érkezett meg és így a tanácskozás elmaradt. A szociálisták október 20-ára újabb népgyűlést hívtak össze, a szolgabírói hivatal azonban megtagadta az engedély kiadását azzal az indokolással, hogy ez nem népgyűlés akar lenni, hanem egy szociálista agitátor izgatása. A pártvezetőség e határozat ellen most felebbezést nyújtott be, melyet Biharvármegye decemberi közgyűlése fog tárgyalni.

Ugron Gábor halálos veszedelemben.

— Részletek az orvttámadásról. —

Rövid távirati értesítés után már közöltük a megdöbbentő hírt az Ugron Gábor élete ellen intézett orvgyilkos támadásról. Egy elvetemedett gazember, miután nagy hazánkfianak a karját baltával kettétörte, még többször reá is lövöldözött. Ennek a megdöbbentő gyilkostámadásnak a Székely-Udvarhelyről jelentett részletei igen szenzációsak.

Orvtámadás fejszével és revolverrel.

Ugron Gábor e hó 18-án életveszélyben forgott. A képviselő anyja bethleni birtokán volt. Rendelkezett a törökbuza beszállítás és elhelyezésre nézve. Egyik béresnek elrendelte, hogy a törökbuza leszedés körül foglalatoskodjék. A cseléd nem engedelmességet, sőt ellenszegült ura parancsának. Erre Ugron Gábor arcuzul legyintette az engedetlen szolgát.

E pillanatban a béres fejszét ragadt s azzal teljes erővel Ugron Gábor felé sújtott. Ugronnak csak annyi ideje maradt, hogy fejét elkapja a teljes erővel irányított ütés elől s [balkarjával az ütést parirozta. A fejsze súlya alatt az Ugron Gábor balkezének karcsonja ketté tört.

A merénylő ekkor pisztolyt ragadott és 10 lépés távolságból kétszer rálőtt Ugron Gáborra.

Ez alatt emberek jöttek, a kiknek látára a merénylő menekült.

Ugront Bethlen községből kocsin az egynegyed órára levő Székely-Udvarhelyre vitték, hogy eltörött karját szakszerű kezelés alá vésesse. Ekkor a merénylő ismét megtámadta ott az országuton s harmad és negyedikben is rásütötte töltött pisztolyát.

A golyók Ugron Gábor ruháját horzostták, de szerencsére testét nem sértették meg. Erre a merénylő odább állott.

A csendőröket azonnal mozgósították, kik a merénylőt el is fogták.

A tettes neve Demeter Zakariás. Ez egy 12 évi fegyházra ítél s onnan ki-zabaldult rovtott multu egyén, akit emberölésért ítéltek el.

Ugron Gábor nagy lelkereje.

Ugron Gábor, a mint karját gipszbe tették, személyesen jelent meg a székelvővári helyi kir. törvényszéknél. Jegyzőkönyvre adta az élete ellen elkövetett merényletet. Ott a kir. törvényszéki elnök és egyik bíró vette fel a tényállást. Kihallgatták a merénylőt is, a kit rögtön beszállították a törvényszék vizsgálati fogházába.

Ugron bámulatos türelemmel viselte a roppant fájdalmakat. Egy arcizma sem rándult meg szorvasztás alatt. A mint a törvényszéknél dolgát elvégezte, bekötözött karjával kiutazott ismét Bethlenbe, anyja birtokára, hogy aggódó édes anyját állapotáról megnyugtassa.

Súgalmazták-e a merényletet.

Amint tudósításainkból kitűnik, a merénylő gazember előre eltökélt szándékkal követte el orvtámadását. Ezt bizonyítja az a körülmény, hogy előre durvaskodott és engedetlenkedett Ugronnal szemben. Aztán úgy látszik a fejszét is előre elkészítette, hogy azzal levágja. Ha pedig mind ez nem vezetne célhoz a gyilkos merénylőt, azon esetre töltött pisztolyról is gondoskodott.

Nincs kétség a felől, hogy itt előre eltökélt szándékos emberölési kísérletről van szó. Először kihívó, durva, engedetlenséggel Ugront azért provokálta, hogy ha amaz őt megfenyitene, ürügye legyen arra, hogy neki rontson s így enyhítő körülményt találjon piszkos és undok tetteire.

És hogy mennyire elő volt készítve az Ugronra kivetett háló, abból is megítélhető, hogy a fegyházat viselt czimeres gazember, mikor karját eltörte, még akkor is rálövődözött, még pedig két ízben.

Mindenesetre a vizsgálat van hivatalosan megállapítani, hogy a merénylőnek nem sugalmazták-e gaztetteinek elkövetését?

Mi az ujság?

Öngyilkosság a büntetésben. Budapestről jelentik: A Dávid utca 19. számú házában egy utcza leány lakásában az éjszaka öngyilkosságot követett el egy szerencsétlen, beteg ember. A tragikus eset részletei a következők: A férfit Tomcsik Kálmánnak hívták. Furdószolga volt a Hungária-fürdőbe, derék, becsületes ember, családja is volt felesége, gyermekei. Néhány hónap előtt egyszerre megváltozott Tomcsik Kálmán. Valami rossz utcza leány a hálójába kerítette és elcsavarta a fejét. Tomcsik elzüllött, elhagyta a foglalkozását, a családjával sem törődött, a legnagyobb nyomorban hagyta őket. Minden pénzét, idejét, magát is a lánynak áldozta. Egy hét előtt azonban hirtelen beteg lett Tomcsik Kálmán. Régi szivbaja vette elő, ágyba sodorta. Tomcsik ott feküdt a leánynál a szobájában. A leány pénzen vett orvosságot, az ő kenyerét ette. Ez a dolog természetesen nem nagyon tetszett az utcza hölgynek. Üldözni kezdte a beteg embert, csavargónak, éhenkórásznak nevezte, a ki belőle él. Tomcsik Károlyból nem halt ki teljesen a becsületérzés. Egy revolvért keresett és agyonlőtte magát. A mentőkoocsin halt meg.

VÁROSI SZÍNHÁZ.

Folyó szám 25. Bérlet 19 ik szám (A) Debreczen, szombaton, 1904. október 22 én:

Durand és Durand.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Ordoneau és Valabrege. Fordította: Kürthy Emil.

Személyek: Goquardier — Faragó Ödön. Durand Albert, füzernagykereskedő — Sebestyén Géza. Luise, Goquardier leánya, Albertné — P. Menszáros M. Durand Albert, ügyvéd, Albert unokatestvére — Palágyi Lajos, Iavanon, magánzó — Iványi Antal. Barbatier, törvényszéki szolga — Szilágyi Aladár. Charvet, Durand ügyvéd inasa — Arday Árpád. Theodore, kereskedősegéd — Csontos Gyula. De la Houite Tourellné — Arday Ida, Irma, leánya — Püspöki Rózi. Raquarette — Hahnel Aranka. Clarisse, cseléd Durand kereskedőnél — Térei Ilonka. Államügyész — R. Nagy Gyula. Törvényszéki elnök — Szalay Károly.

Szókimondó asszonyosság. A sok újdonságok áradatában pihenőnek jól esett a régi, jó darabot végighallgatni. Sardo u legjobb alkotása, érdekesítő, szellemes és mindenekelőtt kedves, szóval olyan darab, a mely mindig tetszik. De hát előadás kell hozzá. Nem mondhatnók, mintha az igyekezett nem lett volna meg a társulatban a darabot hozza méltó előadásban színre hozni. Nem is az hiányzott, valami más. A főszerepek jókézben voltak és mégis volt valami a játékokban, ami hideget közönbösséget árusított maga körül. Mi hiányzott hát? A darab átérzése, annak szellemébe való beleolvadás. Hahnel a czim szerepben sok finom ötlettel, hatásosan több jelenetben — melyekért nyílt színen kapott tapsot — átérzése melegséggel játszott s mégis nem volt az igazi Sahsgéne asszonyosság. Faragó is buzgón játszott, de nem bírta erővel és fenséggel fölruházni a Napoleon alakját. A legjobb Sebestyén, aki visszatudta adni a Fou ché körmöntont dip tomata furlangosságát Csontos Neipperg grófja is elég ügyes volt. (Cs)

Jókai cyklus. Nem Debreczenben, hanem Kolozsváron rendezik a Jókai-cyklust. A kolozsvári színház igazgatósága által tervezett Jókai ciklus első előadásul szombaton a „Szigeti vértanúk“ kerül színre. A főszerepeket Tóvölgyi Margit, Szakács, Szentgyörgyi, Horváth Paula, Tompa és Bérczi játsszák. A cyklus második estéje a jövő héten lesz, amelyben a költő király „Keresd a szíved“ című drámája kerül színre.

Érdekes vendégszereplés. Tudvalevőleg Komjáthy János is pályázik a kolozsvári színházra, azért nem egészen érdektelen ez a kolozsvári színházi hírcske: „Ocskay brigadéros“ Herczeg Ferencz drámája vasárnap este kerül színre a czim szerepben a vendégként föllépő Komjáthy Jánossal, a kassai színház igazgatójával.

Színházi értesítések. Vasárnap este lesz a premierje Veber Pierre vigjátékának, melynek a címe „Kis pajtás.“ A vigjáték főbb szerepeit Hahnel Aranka, Szabó Irma, Arday Ida, Iványi Antal, Sebestyén Géza, Palágyi Lajos, Csiky László és Virágháty Lajos játsszák. — Bokor József 3 felvonásos népszínművének, „Az édes“-nek a színpadi próbái annyira előrehaladtak, hogy az igazgatóság hétfőre kitűzte előadásra a darabot.

Irodalom és művészet.

Új könyvek cím alatt a Budapesti Hirlap ezeket írja: Egy csomó pompásan kiállított, külsejében rendkívül izléses könyv

fekszik előttünk; valamennyi a Budapesti Hirlap könyvkiadó vállalatának kiadása. A modern könyvnyomtató technika magaslatán áll a könyvek nyomása, papírja, illusztrációja, kötése egyaránt. Tartalmukról legközelebb részletesen beszámolunk. A könyvek címe: *Jókai élete és művei*, írta Szabó László. Ára négy korona. — *Mezei séták*, írta Garády Viktor. Ára három korona. — *Lobogó szerelmek*, elbeszélések, írta Kemechey Jenő. — *Egy kosár szamóca*, elbeszélések, írta Zsoldos László. — *A Kárász uraság koczája*, elbeszélések, írta ifjabb Mórócz Pál. — *Elbeszélések*, írta Lengyel Laura. — *A boldogság útja*, regény. Írta Lengyel Laura. — *Látomány az éjszakában*, elbeszélések, írta Gyalui Farkas. Ez utóbbi hat könyv ára, kötetenként, füzve, modern, keskeny alakban három-három korona. — *A párdúc foltjai*, angol regény, írta ifjabb Dixon Tamás. Ára két korona. — *Ambrozina elmékedései*, regény, írta Glyn Elinor. Ára egy korona ötven fillér.

Egyházak és iskolák.

Talán a debreczenieket is érdekli? A Szegeden székelő Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület főiratára, a melyet a harmadik egyetemnek a delvidéken leendő elhelyezése iránt a kormányhoz intézett, Arad város tegnapi közgyűlésén pártoló fölterjesztés intézését határozta el, s egyben kimondta, hogy a küldöttségben, melyet a D. M. K. E. ez iránt Tisza István gróf miniszterelnökhöz intéz, képviselteti magát... Mi úgy véljük, hogy egy kicsit a debreczenieket is érdekli ez a hírcske.

Országos katolikus nagygyűlés. Budapestről sürgönyzik, hogy penteken délelőtt 10 óra után nyílt meg a Vigadó nagytermében az ötödik országos katolikus nagygyűlés. Vaszary Kolos bíboros hercegprímás elnökölt, jelen voltak: dr. Kohl Medárd, Bende Imre, Bubicz Zsigmond, gróf Csáky Károly, báró Hornig Károly, Desewffy Sándor, gróf Majláth Gusztáv, dr. Radnay Farkas, gróf Széchenyi Miklós, dr. Városy Gyula, Szmrecsányi Pál római katolikus püspökök, Fehér Ipoly pannonhalmi főpát, a kalocsai érsekség nevében Majorossy püspök érseki helynök, Mihályi Viktor görögkatolikus érsek, Firczak Gyula, Hosszu Vazul, Szabó János, Vályi János, dr. Radu Demeiter görög katolikus püspökök, gróf Zichy Nándor, János és Aladár, a Majláth- és Csekonics-családok tagjai és Márkus József főpolgármester. Gróf Zichy János hosszú, magasan szárnyaló beszéddel összetartásra buzdítja a magyar katolikusokat, megnyitotta a gyűlést. Dr. Hosszu Vazul lugosi gör. szertartásu katolikus püspök megkezdte szabad előadását „A katolikusok egysége a pápasághoz való ragaszkodásban“ címmel. Utána dr. Rajner Lajos pápai kamarás a katolikusok egysége a hazafiságban, majd Wolafka Nándor ezimzetes püspök „A katolikusok egysége a Maria-tiszteletben“ címmel tartottak előadásokat. Az előadókat lelkesen ünnepelték. A gyűlést ma folytatják.

ÚJDONSÁGOK.**Városi közgyűlés.**

Debreczen, október 21.

Rettenetesen sokat szavaztak a mai közgyűlésen. A tárgysorozat hátralevő részét le is darálták szerencsésen.

Csak Harangi Sándor uram békétlenkedett a szavazások közben és olyat talált mondani, mintha a szavazatokat számláló

főjegyző hibásan számolná össze a szavazatokat, ami ellen a galambpéji Vecsey Imre erősen tiltakozott, visszautasítván a gyanúsítást.

Ez volt a gyűlésnek egyetlen kis esete és ezzel az ügy el is intéződött, pedig az elnöklő főispánnak, ha kétely támad a többség iránt, mert hiszen a főjegyző is tévedhet, névszerinti szavazást kellene elrendelni.

Az ilyen ügynek ez az egyetlen helyes elintézés módja.

Domahidy Elemér főispán negyed 4 órakor a közgyűlést megnyitotta. Következett a polgármesteri értekezlet jegyzőkönyvének tárgyalása. Az első nyolcz pontot vita nélkül elfogadták. A 9. pontot Simonffy Imre és Márton Imre felszólalásai alapján újraszövegezték. A 10. és 11. szakaszt is változatlanul hagyták.

Márton Imre a 12. szakasz kihagyását kéri, **Simonffy Imre** a meghagyását. A közgyűlés nagy többsége Márton Imre indítványát fogadta el.

Márton Imre a 14. szakasznál indítványozza, hogy a virilis intézmény a mai alakjában töröltessék. **Simonffy Imre** a tanács javaslatát fogadja el. **Jámbor János** az első részét a szakasznak elfogadja, a másodikat nem. Az első részt 40 szóval 39 ellen elfogadták, a második részt pedig nagy többséggel elvetették. A virilis intézményt tehát fentartandónak véli a közgyűlés mai szervezetében, de nem véli kiterjesztendőnek az adó kétszeres számítását a jog- és államtudományi vizsgát tett egyénekre.

Vita nélkül fogadták el a 15. 16. és 17. szakaszokat, a 18. szakasznál **Márton Imre** indítványozza, hogy a kijelölő választmány minden tagját a közgyűlés válassza. **Bacsó Dezső** indítványozza, hogy a kijelölő választmány működése csupán a pályázók minősítésére szoríttassék. **Herczeg János** helyesli **Bacsó** fejtegetéseit. Végül elfogadták a jog- és pénzügyi bizottság javaslatát, hogy a kijelölő választmány álljon a polgármestertől, 3 tagját a közgyűlés válassza, 2 tagját a főispán nevezi ki.

Ezután a 19. szakasz első részét, hogy a városok összes tisztviselőiket válasszák, egyhangulag elfogadták. A szakasz második részét 51 szóval 40 szóval elvetették. A 20. szakasznál **Simonffy Imre** indítványozza, hogy a tanács szavazó tagjai közé főorvos, főmérnök, rendőrkapitány, sőt az erdőmester is vétessenek be.

Márton Imre indítványozza kiegészítésül, hogy csak azon feltételek mellett legyenek a tanács tagjai, amennyiben választás utján nyernék állásaikat. A közgyűlés nagy többséggel **Márton Imre** javaslatát fogadta el.

Jámbor János a 27. szakasznál indítványozza, hogy a gazdasági tanácsnok képesítése felsőbb gazdasági szakiskolai végzettség legyen. **Roncsik Lajos** a jogi végzettség mellett van, hanem azt kíváná, hogy szakembert adjanak mellé. A tanács javaslatát fogadták.

Vita nélkül fogadták el a 22. 23. 24. és 25. szakaszokat. A 26. szakasznál.

Kell-e főispán a városokban?

Márton Imre a főispáni állást a városokban feleslegesnek tartja a polgármesteri értekezleten kifejtett indokok alapján, bármily kedves alakja legyen is a társadalomnak a főispán. **Simonffy Imre** öt főispán alatt

szolgált, mindegyik derék ember volt, akik sokat tettek a városért. A főispáni állás fentartását kívánja.

Nagy Sándor is szükségesnek tartja a főispáni állást.

Kola János a felelős kormányrendszer mellett lehetetlennek tartja a főispáni állás megszüntetését. Jobbnak tartja a főispánokat, mint a kormánybiztosokat.

Juhász Ignác feleslegesnek tartja a főispáni állást. A polgármester, akit választanak, egyenesen, közvetítés nélkül fog érintkezni a kormányval.

Szavazás utján 56 szavazattal 45 ellenében a főispáni állás fentartása mellett döntött a közgyűlés. A 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. és 36. szakaszokat változatlanul fogadták el.

Szabályzat a piaczi helypénzről.

Varga Károly jegyző a piaczi helypénz szabályrendeletnek elfogadására vonatkozó javaslatot olvasta fel.

K. Tóth Sámuel nem fogadhatja a tervezett a helypénz felemelését, mert ez a szegényebb iparos osztályt sújja leginkább és végeredményében drágítja a piacot és vissza haramlik ez a súlyosabb terhet a fogyasztókra. Nem tartja arányosnak a térszerinti kivétel kulcsát sem, — kéri a szabályrendelet visszavonását és a következő két módosítást ajánlja: 1, hogy a helyi iparosok helypénzt ne fizessenek, csak a vidékiek, 2. szállítsák le a most megállapított helypénzt is.

Fejér Ferenc dr. nem fogadja ugyan el **Tóth** indítványát, javasolja, hogy a megállapított díjak negyedrészt fizessék csak a helybeli iparosok.

Aczél Géza főmérnök kifejti, hogy Debreczen város helypénz szabályrendeletét annak idején a többi hasonló nagyságu városok szabályrendeleteinek mintájára a város viszonyainak megfelelőleg állapították meg.

Bihari István és **Herczeg János** hosszabb fejtegetés után a javaslatot nem fogadják el.

Kovács József polgármester a javaslatához szólva, elítéli, hogy hangzatos szavakkal akarják a néperdekének tekinteni a szabályrendelet díjainak leszállítását, szerinte végeredményében nem a helypénz fizetést terhelik a díjak, hanem a fogyasztó közönséget, máskülönbben a piac rendtartása egészségi szempontjából is megkívánja a helypénz szedését. Ajánlja, hogy maradjunk iteleiteinkben tárgyilagosaak és vegyük tekintetbe, hogy ez jövedelmi forrását képezi a városnak, kéri általánosságban fogadják el a javaslatot, annak részletes tárgyalásánál lesz alkalom annak egyes tételeit megvitatni.

Szentesi János kijelenti, hogy másutt is úgy van, hogy az idegen fizeti a helypénzt, helybeli nem. Ajánlja, hogy a helybeliek megfelelő kisebb összeget fizessenek.

Kertész István a javaslat azon részét, hogy a helybeliek fizessenek, nem fogadja el.

Az elnöklő főispán miután már a tárgy kimerítetett szavazás alá bocsájtja a javaslatot; a tanács javaslatata mellett 43, ellene 51 bizottsági tag szavazott és így a többség a szabályrendelet napirendről való levétele mellett döntött.

Apróbb szabályrendeletek.

Márton Imre az utcáknak jobb minőségű járdával való ellátása tárgyában alkotott szabályrendelethez módosításokat ajánl, amelyeket a közgyűlés elfogadott.

Tóby Elek a telepedési szabályrendelet módosítását terjesztette elő. Elfogadták, úgy szintén a hordár-iparról, valamint a város belterületén levő kiviteli forgalom biztonságáról és a műtárgyak megvédéséről szóló szabályrendeleteket is.

Egyhangu határozatok.

Király Gyula a kataszteri helyszínelési költségek előlegezése tárgyában tette meg a tanácsi javaslatot, mely szerint a költséget 123.710 koronára rúgnak. A tanács a guli mákfák árából javasolja a költségek előlegezését. A kataszteri helyszínelés 1906. 1907. és 1908. évben lesz végrehajtandó. A javaslatot **Márton Imre** felszólalása és **Aczél Géza** főmérnök fevilágosításai után egyhanguan elfogadták.

Az alföldi II. transzversalis műutnál a Halápon 1600 négyszögöl területet 20 korona jogelismerési díj mellett ukaparó ház céljaira átengedett az államnak a közgyűlés.

Tudomásul veszi a közkórház pénzkézelése és gazdasága megvizsgálásáról szóló jelentést, valamint a városi nyomda papír-szükségletének kiegyenlítésére szó nélkül megszavazták a kért 8.00 koronát, a körkemence többlet kiadására pedig a 16.000 korona póthitel engedélyezték.

Az új kisvasuti vonalak céljaira szükséges utcái területeket a közgyűlés a Péterfiter, a Hunyadi, Deák Ferencz, Piacz és Péterfia utcákon **Szentesi János** és **Fejér Ferencz** felszólalásai után átengedte.

Az elmaradt löversenyek folytán megtakarított 1150 koronát a közgyűlés a tanjai iskolák javára szavazta meg.

Egyhangulag átengedi a közgyűlés a g. kath. magyar egyháznak istenháza és paplak céljaira a Szent Anna utcái 51. és 53. sz. városi telkeket, de a tulajdonjogot fentartja és a magyar istentisztelet tartásához köti adományozását, különbeni jogvesztés terhe alatt.

Az idegen forgalmi vállalat részvénytársaság támogatására 200 koronát 1 oldalnyi, Debreczenről szóló szövegért megszavazták.

Haraszi Lajos elbocsájtott rendőrnek az általa befizetett nyugdíjállások visszautalványozását méltányosságból megszavazták, ellenben **Német Ferencz** volt napdíjast kegydíj iránti kérelmével elutasították. **Néhai Günther Ferencz** özvegyének a nyugdíjat megszavazták.

Szentpály Béni kerületi orvosnak a kért 3 havi szababadságot nem szavazták meg.

Teljes fizetéssel nyugalomban.

Beke Imre városi kiadónak 1800 korona nyugdíjat javasol a tanács, **Simonffy Imre** nyugalmazott polgármester indítványozta, hogy teljes fizetéssel nyugdíjazzák, amit a közgyűlés egyhangulag elfogadott.

Uj orvos, tiszteletbeli urak.

Még dr. **Langfelder Artur** orvos oklevelét hirdették ki.

Domahidy Elemér főispán törvényadta jogánál fogva dr. **Boldizsár Kálmán** kerületi rendőrkapitánynak a tiszteletbeli tanácsnok, **Kiss Sándor** irnoknak pedig a tiszteletbeli fogalmazói címet adományozta, mire a közgyűlés negyed 8 óra után véget ért.

Minden bel- és külföldi gyógyszer különlegességek, illatszerek, szappanok, cosmetikai cikkek főraktára Debreczenben és Hajdumegyében.

Dr. Rothschnek V. Emil utóda
Grósz Nagy Ferencz
gyógyszerésznél
„Arany egyszarvú” gyógyszerész, Kossuth utca 8. szám. (A színház mellett.)

Tolnay Kornél előléptetése.

— Ki lesz az államvasutak új igazgatója? —

Érdekes hírről értesülünk. Budapesti tudósítónk azt jelenti, hogy a miniszteriumba behívott Marx János államvasuti igazgató által eddig ellátott forgalmi főosztályt egyesíteni fog az eddigi kereskedelmi osztállyal, melynek igazgatója Schober Antal miniszteri tanácsos lesz. Ennek a helyét *Tolnay Kornél debreczeni üzletvezetővel töltik be, akinek kinevezési okmánya a minisztertanács határozatából már alá is iratott.*

Mint hírlik, Tolnay utódjává debreczeni üzletvezetővé Sztankóczy Mihály főfelügyelő, miskolczi üzletvezető helyettes van tervbe véve.

Ehhez a rövid hiradáshoz sok szép előismerőszót hozzáfűzhetnénk; mert Tolnay Kornél a mi léha korszakunkban kiemelkedik mind tudásával, mind tartózkodó férfias komolyságával, mind emberbaráti nemes érzéseivel a lármásan tülekvő, az önérdékért mindenben keresztül gázoló kortársai közül. És a milyen nagy veszteségnek tekintjük, hogy ezt a rokonszenves kiváló urt embert el kell veszítenünk, minekünk debreczenieknek és még közvetlenebbül a debreczeni vasuta soknak, másrészt örvendünk, hogy az államvasutak egyik fővezetőségének élére ilyen tetterső, tudásban, mint jellemében kiváló, törzsökös magyar származású uriember kerül. Nemcsak a vasutasok, de kormányzásunk is nagy- és rokonszenves erőt nyer Tolnay Kornéllal.

Arany János halálának évfordulója. Nevezetes gyásznapja a magyar irodalomnak október 21-ike. A nemzet egyik szellemóriása. Arany János e napon huszonkét évvel ezelőtt hunyta le szeméit. Nem volt még nagyon öreg ember, hiszen 1817-ben született, de a betegség teljesen megtörte testét. Meggyörnyedt, félvak, süket volt, arczáról lesírt a fájdalom. Várta, szívszakadva várta azt az időt, mikor „munkás, vidám öregség” lesz része, és „muzsáját elvárhatja”, de ezt az egyetlen óhaját is a sors későn és nagyon fukarul adta meg. A várva-várt „független nyugalom” ideje csak 1877-ben következett be, a mikor végre lemondhatott akadémiai titkárságáról. A műzsa csakugyan rámosolygott. Mint a kalitkából kiszabadul madár, úgy örült szabadságának és megijodott kedvvel látott a munkához. Alig két hónap alatt több költeményt írt egy lélegzetre, mint 25 év óta valamennyit oda számítva. A margitszigeti fák alatt sétálgatva töltötte az utolsó évek csendes, borongós napjait. Október 21-ikén 1882-ben örök álmra szenderült Toldi Koszorus költője.

Jóteköny nőegyleti gyűlés. A debreczeni jóteköny nőegylet elnöksége felkéri a választmány tagjait, hogy a folyó hó 23-án déltán 3 órakor tartandó választmányi, ülésen okvetlenül szíveskedjenek megjelenni mivel ez alkalommal a boldog emlékü Váradi Szabó Miklós hagyománya felől történik intézkedés.

Pósa Lajos levele. A gyermekvilág kedves mesemondója, Pósa Lajos szeretettel gondol vissza a Debreczenben töltött napokra. Erre mutat alábbi levele is, amelyet Oláh Károly városi tanácsnokhoz intézett:

„Áldja meg az Isten minden lépéteket, hogy olyan jók voltak hozzám. Meseország tündérképeinek szivárványos sugaraiban fürdetted meg a lelkünket. Varázsló kezetek virágszóró nyoma örökké él a szívünkben. Halálával gondolunk rátok mindenben, mert könyvet fakasztottatok a szemünkben. Ezen könyven keresztül repül hozzátok köszönetünk.”

Debreczeni szobrásznő műve.

A berlini képzőművészeti akadémián képezte ki magát Gyöngyösi Berta szobrásznő, debreczeni leány, aki jelenleg is Berlinben van. A tehetséges szobrásznő új szoborművének gipszmásolata Varga József butorkereskedő piacz utcai kirakatában látható. A szobormű az orosz medvét tánczoltató japánt ábrázolja. A gipsz utánczát Berlinből való szállítással és vámmal együtt 20 koronába kerül. A debreczeni szobrásznő támogatását ajánljuk a közönség figyelmébe. A tehetséges leány két évig a városi koronázási alap ösztöndíját is élvezte.

Házasságkötés. Egy kedves debreczeni urleány ment férjhez. Kovács János református lelkész, buzgó népiskolai felügyelőnek és nejeinek kedves leánya, Margit kisasszony f. hó 20-án kelt egybe Balogh Sándor földbirtokossal. A kedves, bájos urleány Könyves Tóth Sándor bátyánknak az unokája.

Nyugdíjba vonuló irodatiszt. A város egyik régi embere, Csapó István irodatiszt fog közelebb nyugalomba vonulni. A városi tanács, mihelyt a szabadságideje letelt, hivatalból indítja meg a nyugdíjaztása iránti eljárást.

Honvédek szemléje. Pénteken a Péterfia utcai honvédlaktanyában az idegen illetőségű, tartalékos honvédek felett tartottak szemlét. Megjelent 123. Az idegenek szemléjét ma, szombaton délelőtt folytatják.

Meghaltak. Magyar Balázs ev. ref. 37 éves napszámos, Gönczi Juliánna ev. ref. 3 éves gyermek, Dalmi Józsefné ev. ref. 46 éves, Kalas Mária ev. ref. 25 éves hajadon dohánygyári munkásnő.

Végelszámolás a mesemondó-estékről. Az emlékezetes két Pósa-estének 1087 korona 4 fillér tiszta jövedelme volt. Ebből 500 korona jutott a Dankó Pista szobrára, 587 korona 4 fillér pedig a debreczeni siketnéma intézetnek jutott és mint „Pósa Lajos és neje, Andrassy Lidia alapítványa” fog kezelteni.

Ha a szabadságos huszár be- rug. Nagy örömben, hogy a gyöngyölettől megszabadult, csunyan belefentett a szeszből Kovács Dániel balmazújvárosi szabadságos huszár. Kiment a vasuti állomásra és az egyik üres kocsiába beült, nemsokára ott el is aludt. A vasuti személyzet észrevette és ki akarta tessékelni, de a nagyerejű Dani legény nekik esett. A vasutasok segítségül hívták a pályaudvar rendőrségét, de még így is alig tudták legyűrni. A szabadságos huszár úgy dühöngött, hogy meg kellett kötnöni. Bevitték a bünygyi osztályra.

Iparengedély nélkül kezdett egy és más üzlethez, foglalkozáshoz néhány vállalkozó szellemű helybeli polgártársunk. A rendőrség pedig eltiltotta őket az engedély nélkül való iparüzéstől, sőt annak rendje-módja szerint 10—10 korona birságot is vett ki rájuk. Az iparügyi kihágások elkövetői az ítéleteket megfelelőbbézték

a tanácshoz. De megjárták, mert a tanács felemelte a birságot 20—20 koronára. Ebben sem nyugodtak meg. Felvitték ügyüket harmadfokú a kereskedelemügyi miniszterhez. Kár volt nekik, miután a miniszter újra 10—10 koronával nagyobb birsággal sújtotta őket.

Tilosban vadászott. Papp nagycserei vadőr S. Ferencz keményseprőt azért jelentette fel a rendőrségen, mert nevezett f. hó 20-án tilos vadászterületen vadászott.

Zagyva János kutyái. Mezei Sándorné panaszlása szerint gonosztermészetű kutyák. Mindig kolonc nélkül csatangolnak. És midőn pénteken reggel az asszony a facinkai tanyáról hazafelé igyekezett, az egyik kutya, a sárga kutya rátámadt és a szoknyáját is letépte. Mezeiné a rendőrség bünygyi osztályán panaszba tette az esetet. Követeli szenvedett kárának a megtérítését és hogy Zagyva János gazdát még külön is büntessék, a miért kolonc nélkül engedi szabadjárta a kutyáit.

Furfangos utitárs. Harmathi Géza fiatal kereskedő segéd a vasutnál ösmekedett meg Farkas Izidor nevű iparos segéddel. Mindketten egy vonalon és helyet keresni indultak utnak Nyiregyháza felé. A csomagjokat, a Harmathi ládáját Izidor tanácsára a ruhatárba adták be jegyek ellenében, mert úgy volt, hogy ismét visszatérnek Debreczenbe. Haddázig együtt utaztak, de itt Farkas kiszállott és addig beszélt Harmathynak, hogy adja oda neki, mutassa meg neki a ládájától kapott czédulát. Harmath meg sem nézte, mint mondja, hogy hányas számú volt a czédula, hanem átadta a czimborájának és midőn az egy hasonló czédulát adott oda neki, hát megnyugodva dugta zsebre, hogy az ő ruhatári igazoló jágye. De midőn Nyiregyházáról visszatért, akkor látta, hogy furfangos utitársa elcserelette a czédulát és becsapta őt, mert Haddáztól hamarabb visszatért és az elcserelt igazolójeggyel kiváltotta a — Harmathi ládáját, melyben tapasztalatlan gazdája előtte is nyitogatván, értékesebb ruhaneműeket sejtett. A károsult kereskedő segéd az este panaszolta a rendőrségen ezt a különös esetet. Megindították a nyomozást az idegen kézre került podgyász és furfangos eltulajdonítója után.

Uj képek. A posta épület előtt haladva, figyelmünket embercsoportozat kelti fel, akik kíváncsian szemlélnék egy kirakatot. Fényképek kandikálnak elő a tükör üveg mögöl, csupa ismerősök, debreczeni arcok, mindannyian mintegy figyelmeztetve az arra járókat a modern fényképészetre. Letzter József fényképész új kirakata van ott kitéve izléses elhelyezésben.

Megkerült lopott holmik. Már említettük, hogy a vásári lopásokból származó sok ruhanemű megkerült. A károsok az ujsághir nyomán fel is mentek a rendőrségre és ott Halmágyi 4, Darvas 1, Wallerstein 3, Klein Sámuelné 3, Veres István 2, Sarkadi 2, Borza 2 darab ruhában ismeretek a tulajdonaikra.

A téli hosszú estékre kellemes szórakozásul ajánljuk nagyválasztéku társas játék raktárunkat, sakk, dominó, lottó, tombola, lóverseny, harang, kalapács és számtalan ujdonságok Fisch Testvérek üzletében, főtér.

Letzter József fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme Piacutca 44. Dr. Ujfalussy-ház. Állandó fényképkiallítás a műterem kapubejáratánál lévő kirakatban látható.

Bor és must fokmérő Mentze Henrik áruházában 1 drb. 50 kr.

x **Olos árakban ajánljuk** az őszi és téli idényre fegyházban kötött, jó, meleg gyermek és női harisnyáinkat 20 kr.-tól férfi harisnyák 18 kr.-tól, gyermek alsó trikók 25 kr.-tól, férfi meleg alsó ingek és nadrágok 60 kr.-tól, női meleg keztyük 20 kr.-tól, férfi keztyük, téli kötött 25 kr.-tól, meleg fű-sapkák 25 kr.-tól, férfi téli sapkák 50 kr.-tól, női és férfi meleg comod cipők 60 kr.-tól, gyermek-czipők meleg béléssel, szörme boák, muffok, gamaschnik rendkívül jutányos árban. Fent nevezett cikkek a legolcsóbb kivitelől a legfinomabbig kap hatók Fisch Testvérek üzletében, főter Kérjük a czégre figyelni és azt más, hasonló üzlettel össze nem tévesztetni.

x **Villanylámpákhoz új töltések érkeztek Mentze áruházába.**

TÁVIRATOK.

Kuroki beteg.

Pétervár, október 21. A japánok legtehetségesebb vezére Kuroki tábornok verhasban megbetegedett.

Az elítélt Finta-fiúk.

Nagyvárad, október 21. Az esküdtek rablói bűntetteiben bűnsnek mondták ki a Finta fiukat, mire a törvényszék Finta Sándort 12, Finta Istvánt pedig 8 évi fegyházra ítélte. Az elítéltek semmisségi panaszt jelentettek be.

Az orosz hajóhadat várják.

Tokió, október 21. Itt nem hiszik, hogy az oroszok balti hajórajja a sárga vizekre mer jönni. Ha jönne mégis, illő fogadtatásáról gondoskodnak. A hajóhad a legjobb esetben is csak február havában érkezhethet meg, addig pedig nagyot változhat a csatavár. A japánok az orosz hajóhad utjából következtetni fognak arra, hogy az egyes államok miként tartják meg a semlegességüket.

Csend a harctéren.

Mukden, október 21. Két nap óta a harctéren csend és nyugalom van a tíz napos csata után. 20-án éjjel egyik önkéntes csapatunk megtámadta a japánok egyik útját és 3 ágyút zsákmányolt.

Törvénykezés.

Tisza miniszterelnök sajtópöre.

— **Büzlött valami Romániában.** —

A budapesti büntetőtörvényszék mint esküdttörvényszék a péntekre tüzte ki annak a sajtópörnek a tárgyalását, amelyet a likvidált Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank volt vezetősége indított Fényes László hírlapíró ellen. A pörre az a cikksorozat adott okot, amelyet a bank likvidálása alkalmából Fényes a Székesfehérvár és Vidéke című lapban tett közzé. A cikksorozatban a *Gazemberek* és a *Gazemberek büntársai* cím alatt keményen támadta az igazgatóságot és a felügyelő bizottság tagjait. Főképpen Bauer Mórt, a Wiener Bankverein elnökét, aki az Iparbank alelnöke volt, Tisza István miniszterelnököt, aki elnök volt és Schwarcz Félix, Posch Gyula igazgatókat. Azt állította, hogy a vezetőség *roszhiszeműen* vezette az ügyeket, a leggyafurtabb csalással dugdosták el a mérlegben a *román petroleumforrások* cím alatt elköltött összeget, a törvényt céltudatosan kijátszották és így tovább. A sértő cikkek miatt a vezetőség tagjai Fényes ellen rágalmazás és becsületsértés vétsége miatt sajtópört indítottak. A tárgyaláson Zsitvay Leo kuriai bíró

elnökölt, a közvédat dr. Nagy Dezső ügyvéd képviselte, a védelmet pedig dr. Bródy Ernő látta el. A tárgyalás iránt érthető nagy érdeklődés nyilvánult. A folyosókat teljesen ellepte a tömeg és a terembe csak a „kiválasztottak” juthattak be. Tíz óra felé járt az idő, mikor az ítélőtanács megjelent a teremben és kezdetét vette a tárgyalás.

Az elnök: A mai napra kitűztük annak a pörnek a tárgyalását, amelyet a Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank indított Fényes László hírlapíró ellen. Megállapítom, hogy a felek megjelentek.

Vádolt Fényes László 32 éves, református hírlapíró büntetve még csak párbajvétségért volt kétizben.

Konstatálja a bíróság, hogy a panaszosok közül megjelent gróf Tisza István, báró Roszner Ervin, gróf Széchenyi Imre, Beöthy László, Schwarcz Félix, Kubinyi Géza, Posch Gyula, Szécsi Pál, Laderer Sándor meghalt és dr. Nagy Dezső, a magánpanaszosok képviselője bejelentette, hogy helyette az özvegy folytatja az eljárást.

Ezután hozzáfogtak az esküdszék megalakításához. Az esküdszék megalakításánál mind a két fél él visszavetési joggal. Megjelent a budapesti királyi ügyészség vezetője, dr. Geguss Gusztáv főügyész helyettes is. A bíróság ezután a vádhatározat rendelkező részét ismertette, amely Fényest husz rendbeli rágalmazás miatt vád alá helyezi.

Az elnök: Miután megértette a vádat, nyilatkozzék: bűnsnek érzi magát?

— Nem.

— Elvállalja a sajtójogi felelősséget?

— Igen, mint szerző, mert a cikksorozatot én irtam.

— Ha ön irta, miért nem bűns?

— Mert amit irtam, igaz és bizonyítani tudom, ha a bíróság megengedi ezt nekem.

— És a vizsgálóbíró megengedte a bizonyítékok előterjesztését?

— Megengedte, azonban én taktikai szempontból jónak láttam a tanuimat csak a főtárgyalásra beidézni. Szükségesnek tartottam a könyvek megvizsgálását, a váltótárczák áttekintését, mert csak így állapítható meg a rágalmazás. Ez a pör lényege, gerince és többször kértem a vizsgálat során a szakértői szemlélet, de nem rendelték el. Így hát a hamis mérleg fenforgását nem állapíthattam meg. Pedig ezt a törvény előírja. Eltiltottak engem attól, hogy a könyveket megvizsgáljak, mert üzleti titok és mert szegény vagyok; így, ha elítélnék, a vizsgálat költségeit nem tudom majd fedezni.

— Honnan vette ön az információit a cikkek megírásához?

— A részvényesek felhívást intéztek a lapokhoz, hogy védjék meg őket az igazgatóság összejátszása ellen. Mikor láttam, hogy a fővárosi lapok, amelyek kis bankok bukását közlik és egy 20 milliós bukásról hallgatnak, — érdeklődni kezdtem a dolog iránt. Közben erősebb és erősebb cikkeket irtam, objektíve. Végre, mikor láttam, hogy a közérdekű ügygyel a sajtó nem akar foglalkozni, irtam meg a *Gazemberek* és a *Gazemberek büntársai* című cikkeket. Ezt a cikksorozatot csak együttesen lehet elbírálni. Ismertem a bank viszonyait, állításomat azonban csak a könyvekkel bizonyíthatom. Ezért provokáltam a sajtópört. Lehet, hogy egyik másik dologban tévedtem, könnyelműen jártam el, azért ítéljenek el, ámde meg vagyok győződve, hogy tévedésről szó sem lehet, minden szavam tényeken alapszik, a mit tanuimmal igazolhatok.

— A cikkek megírása előtt miként győződött ön meg arról, hogy igazat ír?

— A részvényesek győztek meg.

— És miért nem jelentette be a részvényeseket?

— Háromszor is bejelentettem, de vizsgálóbíró nem hallgatta ki őket.

— Mert nem kérte a beidézésüket.

— Kértem, hanem elutasítottak azzal, hogy a tanuk vallomásai lényegtelennek látszanak.

Ezután az inkriminált cikkek felolvasására került a sor. A ezeknek ismertetése hosszabb időt vett igénybe.

Az elnök ismerteti a kereskedelmi és váltótörvényszék átiratát, amelyben a cégjegyzésből hitelesen igazolja, hogy a magánpanaszosok csakugyan igazgatósági, illetőleg felügyelő-bizottsági tagjai voltak a likvidált banknak. Ugyancsak az elnök bejelenti, hogy főtárgyalás előtt a védő beadványt intézett hozzá, amelyben számos tanu beidézését kéri. Az elnök úgy határozott, hogy csak két tanut idéz meg, a többiek megidézését pedig az esküdttörvényszék határozatáról tette függővé. Kérde a védőt, kívánja-e a bizonyítást és milyen irányban?

A védő bizonyítékai.

Dr. Bródy védő: Igenis kívánom és megjelölöm a bizonyítékokat is. Hivatkozhatnám arra, hogy jogom van erre, mert a panaszosok megengedik. Nem csikarom ki tőlük ezt a nyilatkozatot, mert van más törvényes alapon ez az a *közérdek*. Egy nyilvános számadásra vonható intézet sáfarkodása közérdekű ügy. Fényes cikkeinek célja a közérdek megvédelmezése volt akkor, amikor az Ipar- és Kereskedelmi Bank dolgával foglalkozott. Jogos megánérdekre nem hivatkozom, mert hiszen Fényes nem volt részvényes. Bizonyítékul felajánlom a bejelentett tanukat, akik az inkriminált cikkek állításait igazolják. Bizonyítani kívánok okiratokkal és szakértőknek kihallgatásával, megnevezve az ellenőrző szakértőt is. Kijelentem, hogy engem nem érdekel az, hogy a vádlók nagy urak és védenzem egyszerű hírlapíró, nem érdekel a szenzáció, mert itt polgárok ülnek. (Az esküdtek felé mutat.)

A szakértői bizonyítás szempontjából a vizsgálóbíró a védelmet elutasította, ezért kérem, méltóztassék a bank összes könyveit szakértőkkel megvizsgáltatni és megengedni, hogy ellenőrző szakértőt jelentsék be.

Dr. Nagy Dezső, a magánvádlók képviselője maga is kéri, hogy a bizonyító eljárást megengedjék és hogy a főmagánvádlókat kihallgassák. A déli órákban a bíróság visszavonult tanácskozássra, hogy határozzon megengedje-e a bizonyítási eljárást.

Megszorítják a bizonyítást.

Fényes László és védője egész sereg tanu kihallgatását kérték, de a bíróság csupán Greiner könyvszakértő, Haitsh, Szepesi és Fülöp tanu kihallgatását rendelte. Az újabb bejelentett tanuk kihallgatását mellőzte. Mikor a bíróság végzését kihirdette, a vádlott hírlapíró szenvedélyesen kifakadt a bíróság ellen.

— Megtagadják a bizonyítást! Egyetlen szót sem fogok válaszolni, ha kérdeznék.

Mit szól a könyvszakértő?

Legelőször Greiner könyvszakértőt hallgatták meg. Lényegtelen kérdések után kérdezte a vádlott:

— Az igazgatók adósságai szerepeltek-e a könyvekben?

— Erre nem terjedt ki a vizsgálat.

— Mennyi veszteség volt beírva a költségtérítő r. t. vállalat révén a könyvekbe.

— 119 ezer korona.

— Már pedig én — kiáltott fel Fényes — közjegyzői okirattal beigazoltam, hogy 1.119.000 korona volt a veszteség.

Késő este került a perbeszédre a sor. Az esküdtek éjjel vonultak vissza. Itélhirdetés hajnalban vagy holnap lesz.

Közgazdaság.

Terménytőzsde.

Budapest, 1904. október 21.

A budapesti gabonátőzsde zárata d. n. fél 4 órakor. Készáru bányadt, üzletelen hattáridők gyengültek.

1904. októberi buza	10 11.—12
1905. áprilisi buza	10 51.—52
1904. októberi rozs	7 51.—52
1905. áprilisi rozs	7 95.—96
1904. októberi zab	6 65.—86
áprilisi zab	7 28.—29
májusi tengeri	7 39.—40
juliusi	—
szeptemberi tengeri	—
1905. augusztusi repce	10 40.—50

REGÉNY-CSARNOK.

Egy fegyencz története.

[Fordítás francia eredetiből.] 18.

Gueux Klaudius történetét azért tartottuk kötelességünknek ily részletesen elbeszélni, mert szerintünk e történetnek minden szakasza egy külön fejezetét képezne annak a könyvnek, melyben a XIX század népének a nagy problémája oldatnék meg.

E nevezetes életben két főrészt van: a bukás előtt és a bukás után; és a két részben két kérdés: a nevelés kérdése és a büntetés kérdése, és e két kérdés közt az egész társadalom.

Bizonyos, hogy ez az ember jónak született, jó szervezete volt és jó tehetségei voltak.

Tehát mi hiányzott belől? — Gondolkozatok.

Ez az aránylagosság nagy kérdése, melynek megoldása még nem találtatott meg és mely egykor az általános egyensúlyt fogja megadni. Hogy a társadalom tegyen meg mindig annyit az egyénért, amennyit a természet megtesz.

Nézzétek Klaudius! Tagadhatatlan, hogy jól formált agy, jól formált sziv. De a sors olyan rosszul szervezett társadalomba állítja, hogy elvégre lop, a társadalom olyan rosszul szervezett börtönbe teszi, hogy elvégre gyilkol.

Ki a valódi bűnös? Ő? Vagy mi? Szigorú és szűcs kérdések, melyek ez órában minden értelmet felhívják, melyek bennünket minden oldalról ráncigálnak és melyek egy nap annyira elfogják előttünk zárni az utat, hogy elvégre is szembe kell velük néznünk és megtudni, hogy mit akarnak velünk.

[Folytatjuk.]

Legujabb divatu

női- és leány felöltők

szőrme boák, karmantyu (Muffok), blousok stb.

legolcsóbb árban kaphatók

Klein Sámuel

Halmágyi Sámuel

czégvezető

áruházában, DEBRECZEN.

Legujabb

Női ruhaszövetek

Blouse selymek

Flanellek, Velezek

raktárra érkeztek

Donogán és Somossy

Kunz József és Társa utódai céghez DEBRECZEN, Kistemplombazár.

ÉRTESÍTÉS!

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, pékeket és kenyérsütő asszonyokat, hogy a nagyváradi

Adria gőzmalom

lisztjeinek kizárólagos eladását megszereztem és örleményeit a legolcsóbb napi árban árusítom. Mivel ezen liszt igen szép és legjobb minőségű és mert az ezideig a Debreczenbe szállított különféle malmok lisztjeit ugy erejére, mint fehérségére mindenkor felülmúlja, ennél fogva mindenkinek bátran ajánlhatom.

Becses pártfogásukat kérve tisztelettel

Friedmann Lipót
Hatvan-utca 35.

Pontos és szolid kiszolgálás!

Tessék meggyőződést szerezni!

Házilag készített

Savanyított káposzta

fejes és gyalult kapható

Deutsch Albert és Fia

fűszerkereskedésében

Hatvan-utca 9.

Linoleum padlómáz 65 kr.

Bernstein padlómáz 65 kr.

Mindenik vízzel mosható!

Exüst-fénymáz kályhák részére 35 és 50 krajczár.

Eredeti védjeggyel csakis

MERKLI FERENCZ

fűszer üzletében kapható

Fűvészkert-utca 14. sz. alatt.

Előzetes költség nélkül!

4%-OS

törlesztéses kölcsönöket nyújtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzügyintézetektől a földbirtok és ingatlan 1/4 értékeig I. és II. helyre 15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatiszteknek, állami és magánhivatalnoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő időre gyorsan és diszkrétén. — Bank- és magánadósságok konvertálása.

hankbizomány BUDAPEST, VI. Dávid-utca 15. sz. (Törvényszékieg bejegyzett cég.)

PÉNZ

Meller Lajos és Társai

Apró hirdetések.

10 szög 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkből szedett minden szó 4 fillér.

Borsy féle pemetefü cukor, köhögésnél a legjobb cukorka. 1 doboz 20 fillér. — Kapható Bud i cukrázda, Josa és Jóna droguerijában.

Kézi kocsi (áruszállításra alkalmas) megvételekre kerestetik. Czim a kiadóban.

Egy tanuló fölvetetik Kovács Géza fűszer- és csemege üzletében, Hatvan- és Bethlen-utca sarkán.

A Mester- és Honvéd-utca 39. számú sarokház boltjának vagy pálinka mérésnek minden órában olesón kiadó.

Hegedüs Emil tűzifa raktárában kapható elsőrendű tölgy-, cser-, bük-, gyertyán- és vargafa ölenként, felvágva métermázsánként és kocsinként, válogatott szerszámfa, tölgyfa-szőlőkaró és tölgyfa-deszka rendelhető Grét J. Kossuth-utca városház alatt, a raktárban homokkert kapu légszeszgyár mellett és az irodában Miklós-utca 7. szám.

40 hold föld, a melyből 8 hold termő szőlő és gyümölcsös igen közel Debreczenhez, kitünő homok talaj örök áron eladó. Czim a kiadóban.

Részletfizetésre kapható mindennemű kézmű áru, férfi és női confection, u. m. vászon, kanavász, chiffon, damaszk áru, ág- és asztalterítő, női ruha szövetek, posztó, czibelin, barchetek és flanellek, trico áruk és téli kendők olyan olesó árban és oly nagy választékban mint sehol e városban. Kényelmes heti vagy havi részletekben fizethető. Legszolidabb kiszolgálás **Goldstein Samunál**, Simonffy-utca 2. (városi bérház.)

Két középiskolát végzett fiu nyomdász tanuló felvétetik a kiadóhivatalban.

Csinosan butorozott külön bejárata szoba azonnal kiadó Simonffy-u. 15. sz. a.

Jó írásu egyén irodai munkákra jutányos áron vállalkozik. Czime a kiadóban.

Temetkezést a legolcsóbb és szép kivitelben teljesít a „Polgári“ temetkezési intézet Csapó-u. 28.

Műszerész ki varrógép, kerékpár, villamos csengő munkákban teljes jártassággal bír, azonnal felvétetik. Czim a kiadóhivatalban.

Gyakorlott tanítónő, ki a német és francia nyelvből is kellő oktatást ad, növendékek tanítását elfogadja. Czim a kiadóhivatalban.

Miklós-utcában egy kényelmes külön bejárata szoba kiadó. Házzámot a kiadóhivatal megmondja.

Olesó kocsi eladás, Landauer és Breckpasket 1-2 óra. Czimét megmondja a kiadóhivatal.

Két szegény leány uri házhoz bonnenak ajánkozik. Párisban a zárdában kitünő nevelésben részesültek. Beszélnek magyar, francziául kitünően és angolul keveset. Kiesi igényűek. Czim a kiadóhivatalban.

Vasajtók építkezésből visszamaradt, olesón eladó. Nemzetőr-utca 1. sz. a.

Gyakorlott tanítónő bármily növendék tanítását elfogadja. Czim a kiadóhivatalban.

Biztos napi keresethez juthatnak mindazok, kik lapelárusítással foglalkozni akarnak. Jelenkezések a kiadóhivatalban.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy az

Előnyomdámát

a legujabb divat szerinti mintákkal szereltem fel, ahol a legujabb minták, monogramok, czakkok, ingbetétek nagy választékban lesznek előrajzolva.

Kezdet és kész kézi munkák

külön osztályában a legdivatosabb hímzések, filónc munkák, festések, gobli- nek vannak kiállítva a legolcsóbb szabott árak mellett.

BENYÁTS EMIL

női kézimunka, rövidáru üzletében
DEBRECZEN, (Tisza palota.)

Fényképészeti cikkek.

Láda kofferek

uti készletek, pénz-, szivar- és levéltárczák,

férfi fehérneműek

(mérték után is készülnek.)

Solingeni kések, ollók, borotvák, haj, köröm- és ruha kefék, fésűk, szappanok, tükrök nagy választékban, — jutányos áron kaphatók

BORSOS KATA

műpar és férfi divat áru raktárában

DEBRECZEN, városház épület.

Bőr árak.

Csak akkor valódi, ha a háromszögű palack az itt levő szalaggal [vörös s fekete nyomás sárga papíron] van elzárva.

Eddig felülmulhatatlan!

Maager Vilmos-féle

valódi tisztított

májolaj

törvényszékiileg védett sárga csomagolásban üvege 2 kor., fehér csomagolásban üvege 3 kor.

Maager Vilmostól BÉCSBEN.

Az első orvosi tekintélyek által megvizsgáltott és könnyű emészthetőségénél fogva gyermekeknek is különösen ajánlatik és rendeltetik mindama eseteknél, melyeknél az orvos az egész testi szervezet, különösen mell- és tüdő erősítését, a test súlyának gyarapodását, a nedvek javítását valamint általában a vér tisztítását el akarja érni. — Kapható az osztr. magy. monarchia legtöbb gyógyszerárán és gyógyszeráru kereskedésében.

Főraktár és főelárusítás az osztr. magy. monarchia részére:

MAAGER VILMOS BÉCS,

III/3., Heumarkt 3.

Utánzások törvényileg tiltatnak.

Vége a niszterelnök küldtséktől hogy tiszt ezelőtt sen szegény ös ságérzet és tollát, meg fogházát é koronányi

Ha az küdtek „ig enyhének hogy felül zet, hogy a helyzet nos lelkiis esküdtszék

Az es rágalmazás letsértésben bíróság e vádlók nag czára csak bott ki.

Ez a oly sokszo

Nehán Vasárnapi Legteljebb volna, azt már a katon gazda kezér tiszti puskár ur Böröndi, hon vagyok. győződésen 29 kis napo leszürtem e kifejtem a talataimat; nádnyelű ki ismét a vas

Simon nüle nem tiszteletű és nár ur; no nem is tiltet lovas“ deb tanítónak in nyosan mar